

EGYHÁZI HIRADÓ

A szegedi református egyház hivatalos lapja, református egyházi társadalmi és belmissziói hetilap.

ELŐFIZETÉS: HAVONKÉNT 6000 K EGY SZ. 2000 K
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
REF. LELKÉSZI HIVATAL, SZEGED.

Főszerkesztő: HARSÁNYI PÁL.
Felelős szerkesztő: BAKÓ LÁSZLÓ.

MEGJELENIK
HETENKINT SZOMBATON
Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal.

Tartalom: Vezércikk: *ó ó*: „Nem mindenki, aki mondja: Uram, uram . . .” — II. cik: *H.*: Az egyházi adózás kérdése. — *Beiföld.* — *Forgácsok.* — *Belpolitikai - Külpolitika.* — *Hirek.* — *Irodalom.* — *Családi kör.* — Szerkesztői üzenetek.

„Nem mindenki, aki mondja: Uram, uram! . . .”

Tele templomaink voltak karácsony mindkét napján. A hívek száza szorultak ki az ó és új esztendő istentiszteleteiről. Valahogyan önkénytelenül jött tehát a gondolatunk, hogy ez a sok ezer Isten és az ő Igéje után vágyódó lélek amikor a maga otthonának megszokott keretei között, mint fészélyezellen test ezeken a napokon megjelenik, hogyan is viselkedik?

A vasárnapi iskolák gyermekein keresztül próbáltunk feleletet kapni arra az egész természetesen felvetődő kérdésre, hogy vajjon miként is töltötték a szegedi református családok a maguk benső körében a szent estét és a Szilveszter futó óráit? Azért gondoltunk éppen a vasárnapi iskolás gyermekeinkre, mert reméltük, hogy tőlük kellemes feleletet kapunk. Hiszen amelyik család, amelyik édesapa, vagy édesanya szívesen engedi el, sőt küldi kicsiny gyermekeit a vasárnapi iskolába, ebbe a lelki kertbe, hogy ott az Ur napján egy órahosszáig csak a léleknek gyomlálásával, egyengetésével és művelésével foglalkozzanak, az már bizonyára megérezte azt a nagy igazságot s gyermekével is meg akarja éreztetni, hogy „mit használna az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de a lelkében kárt vall.”

És éppen ezeknek a gyermekeknek a részéről ugyan mi volt a válasz? Kilencven százalékban röviden és világosan annyi: A szent estén kártyáztunk és korán fektüdtünk le, Szilveszter-estéjén kártyáztunk és későn fektüdtünk le. Néhány százalékban, mintha csak a gyermeki lélek ösztönszerűleg megérezte volna, eldicsekedtek vele, hogy náluk egynéhány verset el is szavalltak, sőt

egy-két zsoltárt, vagy dicséretet el is énekeltek. Mig végre jött egy-két olyan válasz is, hogy a karácsonyfa mellett elmondották a Mi Atyánkot. De egy-keztünk ujjain elszámálhatjuk azokat a feleleteket, amelyek arról beszéltek, hogy karácsony estéjén az édesapa, vagy az édesanya az ölébe vette az ő kicsinyeit s elmondotta nekik, hogy mindaz a csillogás, mindaz a nagy ujjongó öröm, amelyből ezen a napon nekik is jutott egy kis rész, annak a szeretetnek a paránya, amely szeretet ezen a napon öltöztet testet, hogy azután magát megüresítvén és elemésztvén, feláldoztassa mindannyiunkért. Alig néhány helyen került az asztalra a rég nem olvasott családi Biblia, alig néhány helyen beszélt a szülői száj arról a hitről, amelynek elnyerésére mindeh vasárnap örömet színek a gyermekek éppen az ő biztatásukra a vasárnapi iskolába. Szilveszter-estén is olyan kevés helyen ezett csak egy néhány szó is arról a kegyelemről, amelynek ingyen ajándékképpen egy esztendő már haldoklik, de csak azért, hogy egy másik esztendő új kilátásokkal és új remény-ségekkel megszüntessék.

Sőt tudjátok-e, hogy volt sok olyan hely is, ahol mindezeket az apa vagy az anya el sem tudta volna mondani, mert otthon sem volt. Vagy ha otthon is volt, éppen a szent estén némán elzárkózott a gyerekeitől, hagyta, hogy azok, mit sem tudjanak a karácsonyi nagy napokról. És ugyan miért? Mert a mai szűkös viszonyok között nem jutott karácsonyfára, nem jutott meglepetésekre. Mintha a legnagyobb meglepetés minden esztendőben újból és újból nem az lenne-

ennek a szegény, megéhezelt és megszomjazott világnak a számára, hogy Jézus Krisztus megszületett.

Mondom, csak éppen néhány helyen került elő a Biblia. Egyet ezek közül mégis kiemelek drága megvigasztalódás okából. A história nagyon banálisan kezdődik. A családfő egy szegény mosónő, akinek nem jutott sem karácsonyfára, sem ajándéokra és mégis úgy érezte, hogy neki a szent estén nem szabad megmaradni a szürke hétköznapi keretei között. Kitaláljátok-e, hogy mivel tette mégis feledhetetlen emlékké gyermekei számára ezt a karácsonyét? Egy kölcsönként bibliaival, amelyből egész este olvasott a szent „szülepárról“, a bethlehemi jászolbölcsőről, az éjféli csillagról, a pásztorok örömről és keleti bölcsek hódolatáról. És a gyerekei közül egyik sem méltatlankodott, hogy ebből a szeretetből az ő számára nem hullott alá még egy fenyőágacska sem. Nem, mert a gyerekei a maguk naiv lelkükkel is megértették, hogy ez a szeretet teljesen és osztatlanul az övék volt ezekben az órákban.

Ha sok ilyen karácsonyfamentes és ajándék-szegény karácsonyeste és Szilveszteri beszélgetés lett volna Szegeden, de szerte ebben a megtépett hazában, nem kellett volna ezeknek a soroknak a címétől odairni: „Nem mindenki, aki mondja: Uram, Uram, megyen be a menyeknek országába, hanem aki cselekszi az én mennyei atyám akaratát.“

—ó—ó.

Az egyházi adózás kérdése.

Református anyaszentegyházunknak legnagyobb dicsekedése mindig az volt, hogy a lélek benső ösztönzésére, önkéntes áldozatkészségből tartotta fenn önmagát. És tette ezt annak a meg-gondolásával, hogy mindene: élete és vagyona egyaránt Istennek ingyen ajándéka, amelynek ő csupán földi sáfára. Természetes tehát, hogy úgy az életével, mint a vagyonával Istent kell szolgálnia. Isten földi, látható kifejezés módja pedig minden református egyháztag számára ha nem is a kizárólagos római megtestestülési értelemben, de képlegesen mindig az egyház volt. Ezért tudott a református egyháztagok nagy tömege a maga egyházáért, a maga hitéért élni és halni. Vajjon az egyházáért való életet lehet-e elképzelni csupán szavakkal, hagyományos frázisokkal, megszokott és beemlézett külső formákkal? Nem, az egyházáért való élet a belső hit termelte áldozatos cselekedetéből kell, hogy álljon és ebből is állott mindaddig, amíg a református egyháznak olyan tagjai voltak, akik meggondolás nélkül énekeltek: „Gyer-

meket, nő, testi életet, hirt és jólétet elvihet, benyelhet a föld gonoszsága, de megmarad Isten országa!“ Ennél az énekes hitvallásnál nem jöhetnek tekintetbe a külső viszonyok, nem eshetek latba a nehéz körülmények, sőt ez az énekes hitvallás a viszonyoknak és a körülményeknek a súlyosbodásával, mint pálma a teher alatt, nőtt és izmosodott. Bizony, ha régen nem így lett volna, csak a történelem beszélne arról, hogy voltak református egyházak.

Most is terhesek a viszonyok és a körülmények. Vajjon most is nő-e és izmosodik-e az énekes hitvallás? Minden évben próbatétel elé állítja azt az egyházi adózás vissza visszatérő kérdése és próbára állítja különösen egy olyan gyülekezetben, mint amilyen a szegedi, melynek nagyon szegény a mulja és így nagyon szegény az anyagi meg-alapozottsága is. Egy ilyen gyülekezet jövődjé azon fordul meg, vajjon a tagjai átérik-e azt a büszke kiváltságot, hogy velük áll, vagy esik a helybeli kálvinizmus „ügye.“ Hangsúlyoznunk kell, hogy csak a szegedi kálvinizmusé, mert hiszen a református kereszténység haladni fog a maga további diadalmas útján s jövődjé történetében csupán üresen maradt, vagy gyéren teleirt lap fogja jelezni az evanéliumi hit szegedi örökösének szűkkeblését, vonakodását.

A napokban mennek szét a kiértékelések az egyházi adókövetésekről. Ezeket a sorokat éppen azért irtuk, hogy ezeket az adókövetéseket senki se a neve után ítélje meg. Régi és különböző körülmények összejátszódása folytán bizonyos értelemben érthető tradíciója a magyarnak, hogy adót fizetni nem szeret. Ne legyen hát egyetlen olyan szegedi református sem, aki emelől az adó mellől elfelejtené a megkülönböztető jelzőt: az egyházit. Fogadja minden szegedi református arról az egynéhány aranykoronáról szóló üzenetet úgy, mint egy olyan kiváltságról beszélő értesítést, amely csak a református egyház, amely csak az evangéliumi egyházak tagjainak volt dicsekedő előjoga már évszázadok óta. Ilyenkor újból meg kell értenie minden reformátusnak, hogy öneki az isteni kegyelem után csak úgy van még most is egyháza, iskolája, megszámlálhatatlan szeretetintézménye, hogy az elődei boldog örömmel pazarolták oda a maguk egyházi keretein belől Isten dicsőségéért egész életüket és minden anyagi javaikat.

Ugyan micsoda elenyésző csekélység a mult dicső és emlékeztető áldozataihoz képest az az egyházi adó, amely senkinél nem tesz ki többet, mint az évi jövedelem fél—egy percenlétét. Mondhatja-e magáról bárki is, hogy ennél sokkal többet nem ad ki haszontalan dolgokra. Férfi és nő egyaránt találhat a maga életében egy olyan rossz szokást, egy olyan felesleges passziót, amelyet csak néhány napra vagy hétre függeszsen fel s máris annak az árán busásan leróhatja az egyháztól megkivánt ezen csekély adományt.

Istennek való jelentéktelen visszafizetés, egyháztámogatás, önkéntes adakozás vagy más ehhez hasonló s belső megérzésen alapuló cselekedetnek tekintse azt a mozdulatát, amellyel egyházi adóját megfizeti. De ne is elégedjék meg senki sem ebben a gyülekezetekben azzal, hogy adókötelezettségének; eleget tett. Hiszen annyi a szükség, annyi a teher, hogy csak fokozott buzgósággal viselhetjük azokat.

Hogy súlyos az élet, hogy nehéz a mindennapi kenyérnek a megszerzése is? De hiszen ugyanez áll az egyházra is! És vajjon kell-e csupán adakozni, amikor nekem kényelmes, vagy éppen akkor igazán, amikor éget a szükség?

A szegedi református egyház elé nagy feladatokat rajzolt az élő Isten s ezeket meg kell valósítani. A szegedi református egyháznak minderek megvalósítására csak egy földi eszköze van: hiveinek áldozatkész segítsége. Ezt a segítséget várja és bizonyosan hiszi az egyház és annak láthatatlan feje, a Jézus Krisztus.

H.

BELFÖLD.

Budapesti lelkészi konferencia.

Jeleztük lapunk múlt számában, hogy Budapesten négy napos lelkészi konferencia volt. A konferenciára impozáns lelkészi tábor gyülekezett egybe a Ráday-utcai theologia termében, hogy közös lélekkel egy akarattal s a Szent Lélek segítségével hívásával együttesen beszéljék meg református egyházunk nagy kérdéseit.

A konferencia január hatodikán reggel istentisztelettel és urvacSORAOSZLÁSSAL kezdődött. Ezután az első előadást Böszörményi Jenő szentesi református lelkész tartotta meg, Alföldi református népünk lelkivilágáról beszélt s felsorakoztatta azokat az okokat — a háboru okozta lelki közöny hitetlen sajtó stb. — melyek alföldi népünk lelkét Istentől elfordítják. Majd hozzászólások alakjában azokat az eszközöket tárgyalta meg, amelyekkel református gyülekezeteinkben újra uralkodóvá tudjuk tenni a Lélek szavát.

Ezután Marion János sárospataki theologiai tanár tartott előadást segédlelkészeink helyzetéről s annak reformjáról. Az első theologiai évet gyakorlati lelkészképzésben javasolja elidőteni s ezáltal ő évre emelnie fel a theologiai tanfolyamot. Ezután a segédlelkészek anyagi helyzetét tárgyalták meg beható megbeszélés alakjában. Bogdán Gyula Wekerletelepi lelkész az adakozás lelkének növeléséről beszélt.

Következett ezután dr. Ravasz László püspök előadása a kálvinista férfi lelkivilágáról. Sziporkázón szellemes dolgokat mondott a férfiről és nőről általában és megállapította, hogy a református keresztyénség férfias vallás, viszont az is megállapítható igazság, hogy Isten a református

vallást éppen a nők számára teremlette. A kálvinista vallás férfinevelő oldala: szellemisége, egysége és rendszeressége, aktivitása, heroizmusa s Isten dicsősége, mint a nagy imperativusz. Ravasz püspök előadása fejezte be az első napot.

A második napon Juhász László esperes szólott az egybegyűltekhöz arról a tárgyról, hogy mit prédikáljunk ebben az évben? Követelte, hogy igehirdetésünkben az Őszöveltség is megtalálja a maga helyét, viszont behatóbban kell tárgyalni hitünk nagy kérdéseit. A családi élet problémáit behatóbban kell tárgyalni a szószékről akkor, amikor a válóperek már mindennapi eseményszámba mennek. A szociális problémák sem lehetnek mellőzött tárgyak. Majd a keresztyén hazafiság kérdéséről beszélt.

Muraközy Gyula kecskeméti lelkész a református sajtó nagyfontosságú kérdéséről emlékezett meg. Holnapunk és jövőnk a sajtó kérdésén dől el, a gépek közül csak egy gép van, melynek lelke van: a nyomdagép. Erős református napisajtó és gyülekezeti lapok szervezése az első feladata a gőzdelmeskedni akaró kálvinizmusnak.

Dr. Szabó Aladár budapesti lelkész a missziói lélek aláhanyatlásáról szólott molyta talmu szavakait.

Dr. Sebestyén Jenő theologiai tanár a kálvinista alapon álló keresztyén politika theologiai alapjairól tartott előadást. Kifejtette, hogy a keresztyénség célja az, hogy a Szentháromság egy örök Isten uralkodjék társadalmi életünk minden megnyilatkozásában. Ezt a gondolatot eddig csak a kálvinizmus és katolicizmus igyekezett megvalósítani. Mig azonban az utóbbi mindig az egyházat akarja uralomra juttatni s ezáltal klerikalizmusba süllyeszt, addig a kálvinizmus egyedül Isten törvényét akarja uralkodóvá tenni az emberiség legmagasabbrendű életközösségeiben is, Ki kell indinunk abból, hogy Isten életörvényeket adott nemcsak az egyén, de az államok számára is. Így alapozható meg a kálvinista politika theológiailag is. A biblia is tele van hintve szociális és politikai életre való tanácsokkal. Ezek megvalósítása a kálvinista politika programja. Ha valljuk, hogy legyen meg Isten akarata, vigyáznunk kell rá, hogy az ne csak a mennyben, de a földön s így az államban is meglegyen.

A nagy hatást kiváltó előadást élénk megbeszélés követte, majd dr. Kovács J. István theol. igazgató tartotta meg előadását a kálvinizmus társadalomépítő erejéről.

Harmadik napon Csikesz Sándor debreceni egyetemi tanár a falusi lelkigondozás problémáit fejtegette. A falusi lelkész eminens kötelességeiről szólott s vázolta az ideális falusi lelkipásztor eszményképét.

Utána dr. Hetessy Kálmán kecskeméti lelkész a lelkészválasztás reformjáról beszélt. Enyedy Andor miskolci lelkész a hitetlenség offenzívájáról tartott előadást. Óvta a lelkipásztorokat a hitetlenség és álliberális következményeitől, amelyek sunyi módon lopóznak be gyülekezeteinkbe,

legtöbbször dicsérve vallásunkat, Szétrobbantják családi szentélyünket, vallásunkhoz való hűségünket. Az egyház isteni intézménye helyett az „emberek” egyházát alakítják.

Csűrös István vallásánár a kálvinista családi életről szólott.

Az utolsó napon Bilkei Pap István teológiai tanár tartott előadást az egyházi közteherviselés kérdéséről s a külső kényszerű adózás helyett ajánlotta inkább a sáfársági mozgalom példájára a belső kényszeren alapuló adózást. Az előadást beható eszmecsere követte, mely után Hamar István budapesti teológiai tanár beszélt egyházi és iskolai politikánkról. Történelmi visszapillantásokkal telített értékes előadásában öntudatosabb egyházi és iskolai politikára buzdította református egyházunkat.

A négy napos lelkészi konferencia sok áldással zárult. Vajha a Szent Lélek segítő ereje megengedné, hogy az elvetett magok minden gyülekezetünkben kikelnének.

Párhuzamosan a papnék számára is volt konferencia.

Belpolitika. — Külpolitika.

Az aranyköltségvetés parlamenti tárgyalása. A nemzetgyűlési szünetnek immár teljesen vége. Az ellenzéki képviselők kitiltását a házelnök javaslatára a Ház a további időre hatálytalanította, az ellenzék azonban még mindig nem határozta el magát arra, hogy a nemzetgyűlés tárgyalásain részt vegyen. Legujabban ugyanis a Házba való bevonulást ahhoz köti, hogy a választójogra vonatkozólag biztosítékokat kapjon. Jelenleg csak kormánypárti képviselők szólnak a tárgyalás alatt lévő aranyköltségvetési vitához s az a néhány ellenzéki, aki nem tagja a demokratikus pártszövetségnek. A hozzászólásokkal kapcsolatosan interpellációk is történtek. Így a hatszáz ezer koronás buzaár miatt, amelyre a földművelésügyi miniszter azt a választ adta, hogy szükség esetén a buzára vonatkozó vámtilalmat hatálytalanítja és így a teljes szabad versennyel próbálja letörni a további indokolatlan áremelkedés. A népszövetségi főbiztos elkészítette nyolcadik jelentését is, amelyben a szanálási folyamat első hathónapjáról számol be. Az eredmény az előirányzathoz képest 40 százalékkal nagyobb jövedelem és 10 százalékkal nagyobb kiadás. Politikai köröknek állandó kérdése az a rövidesen tárgyalás alá kerülő szerződés, amelyet Magyarország kötne Szovjetországgal. Természetesen a szovjettel való összeköttetésnek nagyon sokan vannak ellenzői tartván attól a veszedelemtől, hogy az összeköttetés ürügye alatt kommunista propaganda fog megindulni az országban. Viszont mások ettől nem tartanak és sokat várnak a közeledéstől épen gazdasági tekintetben.

Az Egyesült Államokban külügyminiszterválság volt. Hughes helyét Kellogg foglalta el, aki elődével szemben aktív részt kíván venni az európai politikában.

Az olasz kamara Mussolininek bizalmat szavazott s választójogi javaslatát bizonyos módosításokkal elfogadta.

A csehek a magyarokta vidéken telepítési akciókat kezdeményeztek, hogy így mozdítsák elő ujonn alakult államuk gyöngelábon álló egységét.

Németországban végre megalakult a Luther-kormány jobboldali nemzeti színezettel. A bemutatkozás alkalmával azonban a kommunista párt oly zavart keltett, hogy a tárgyalások lehetlenné váltak.

Oláhország és Franciaország régi jó viszonya hanyatlóban van s ennek kifejezést is adott a francia miniszterelnök, amikor nála Diamandi az új oláh követ bemutatkozott. Az oláhországi magyar párt vezére, Ugron István kijelentette, hogy míg Oláhországban magyarság lesz, addig lenni fog magyar párt is.

— HIREK. —

Istentisztelet sorrendje: Szegeden f. hó 25-én d. e. 10 órakor gyülekezeti istentisztelet (Bakó László lelkész), 10 órakor ifjúsági istentisztelet (Illyés E. hl.), d. u. 5 órakor hálaadás (Bakó L.)

Szörvényokban: január 25-én d. e. 11 órakor Felsőpusztaszeren istentiszteletet tart Teleki Sándor segédlelkész (az istentiszteletet 10 órakor hitoktatás előzi meg; február 1-én d. e. 10 órakor Kisteleken, d. u. 3 órakor Deszken tart istentiszteletet Illyés Endre hitoktató lelkész.

A bibliáról. Bakó László lelkész f. hó 25-től kezdve egymásután négy vasárnap a délelőtti istentisztelet alkalmával ezen összefoglaló cím alatt tartja meg predikációit: „A biblia, mint a tökéletes élet forrása.”

Lelkészi jubileum. Vargha Zsigmond dr. mohácsi lelkész folyó hó 11-én ünnepelte gyülekeze körében lelkészkedésének huszonötödik évfordulóját. Mohácsi tudósítás szerint kevés bensőségesebb és őszintébb ünneplésben részesítettek még jubilánst, mint a mohácsi hívek szeretett lelkipásztorukat. A mohácsi templom zsufolásig megtelt az ünnepi istentiszteletre, ahol az ünnepelt hirdette az Igét. Eztán a különböző küldöttségek ünnepelték az érdemekben gazdag lelkészt s nem hiányzott az ünneplő küldöttségek közül a helybeli katolikus egyház küldöttsége sem Frey János plébános vezetésével. Ugyanekkor ünnepelték dr. Vargha Zsigmond házasságának 25. éves évfordulóját is. Vajha minden református lelkészt ekkora szeretet övezze gyülekezete körében.

Prelogg József kitüntetése. Méltó és megérdemelt kitüntetés érte a szegedi piarista főgimnázium igazgatóját, Prelogg Józsefet: a kormányzó ur főméltósága a tankerületi kir. főigazgatói címmel tüntette ki az érdemekben gazdag pedagógust és lelkészt. A piarista főgimnázium folyó hó 18-án a tanítványok, volt tanítványok és a város egész társadalmának részvételével meleg ünneplésben részesítette a kitüntetett, ki az üdvözlésekre meghatóttan s az ifjúsági nevelő munkára újabb fogadalmat téve válaszolt. Egyházunk szeretettel és őszinte szívvel köszönti Prelogg Józsefet kitüntetése alkalmával, mint oly szerzetes-tanárt, aki eddigi működésében — bár egyházának érdekeit mindig szem előtt tartotta — meg tudta találni azt az utat, mely minden felekezeti keresztyén tanítványait az összefogó krisztusi eszmék szellemében tudja vezetni. Reméljük, hogy a szegedi piaristák gimnáziuma ezután is méltó marad a nagy elődök példájához. A gimnáziumi ünnepségen egyházunkat Bakó László lelkész és Széll Gyula dr. főgondnok képviselték.

A Kálvinista Szemle a szegedi Bethlen Gábor-Kőről. A szegedi protestáns egyetemi ifjúság ujonnan megalakult Beth'en Gábor Kőről a Kálvinista Szemle a következőket írja: „Örömmel üdvözljük a református ifjúság tömörülését s engedlesség meg nekünk annak óhajlása, hogy legyen a szegedi Bethlen Gábor Kőr az ősi tiszta kálvinizmusnak letéteményese s mint ilyen, főcéljának tartsa a krisztusi igazságokat tisztán hordozó kálvinista jellem nevelését.

Igy maradandó lesz az alkotás s hogy Istentől van a dolog, megbizonyosodik munkájában.

Külföldi példa. Az amerikai meckeesporti egyház kimondotta, hogy egy elszegényedett erdélyi gyülekezetet örökbefogad s szükségleteiről évről-évre gondoskodik. A krisztusi szeretetnek és segítségnek ez a példája önkénytelenül is gondolkozóba ejt bennünket. Nem tudnánk-e a mi gazdag alföldi gyülekezeteink is hasonlóan eljárni s egy egy csonkahazai, vagy a megszállók által minden anyagi javaitól megfosztott elszakított gyülekezetet így örökbefogadni? Nem tudnók-e mi is megsegíteni elszegényedett testvéreinket?

A Protestáns Irodalmi Társaság irodalmi estéje Szegeden. A Protestáns Irodalmi Társaság, mint az elmúlt évben, úgy most is az ország nagyobb városaiban rendezett irodalmi estélyeken szolgálja a reformáció eszméinek a terjesztését. Szegedre március 1-én fog ellátogatni a Társaság egy küldöttsége, legtekintélyesebb protestáns íróink és művészeinkkel együtt. Olvasóink, s rajtuk keresztül Szeged egész protestáns társadalmának a figyelmét felhívjuk jóelőre erre az irodalmi estélyre.

Itt említjük meg, hogy a Társaság havi folyóiratának a Protestáns Szemlének ez évi első száma gazdag tartalommal már megjelent. Tagsági díj ezévre 10 aranykorona, melyért a Protestáns Szemle is jár. Elküldhető a lelkészi hivatal útján.

Szobrot Tisza Istvánnak. Bihar vármegye

törvényhatósága elhatározta, hogy legnagyobb fiának, Tisza Istvánnak, Budapesten szobrot állíttat. Erre a célra 50 milliót szavazott meg. Reméljük, hogy minél több református egyház csatlakozik Bihar megye akciójához, s a főváros nem zárkózik el az anyagi támogatás elől. Tisza István emléke nemcsak a magyar kálvinizmusnak, de az egész magyarságnak is ereklyéje.

Új zsolttár-árak. A zsolttár-árak a buza árának emelkedésével újból emelkedtek. A legkisebb zsolttár papírkötésben 34000 K. nagyobb alaku zsolttár papírkötésben 46000, diszvászonkötésben kehely és préseléssel 100000 K. Kaphatók a lelk. hivatalban.

Egy tanulságos statisztika. A magyar református teológusok lapja, a *Közöny* egy nem régiben kinos feltűnést keltett könyvvel Pezenhoffer Antal katolikus hitoktató lelkésznek „Demográfiai viszonyok befolyása a nép szaporodására” című munkájával foglalkozván, arra a vádra, hogy az egyke gyermekrendszer tipikus protestáns bűn, az alábbi tanulságos statisztikával válaszol. Három protestáns és három katolikus állam egy évszázad alatti szaporodást tünteti fel a következőkben: Németország lakossága 24 millióról 56.3 millióra, Angliáé 11 ről 31-re, Egyesült-Államoké 5.3-ról 76 millióra szaporodott. Ezzel szemben Franciaországé 26 ről 38.9-re, Spanyolországé 11-ről 19-re, Olaszországé 18-ról 32 millióra. Ha ehhez hozzávesztük még, hogy a katolikus felekezetek tagjai közül nálunk csak 56.73 százalék tud írni, olvasni, míg a protestánsok közül 79.93 százalék s hogy 100000 katolikusból középiskolás 216, egyetemista 31, míg ugyanennyi protestánsból középiskolás 433, egyetemista 71, egy kissé másként fest a magyar felekezeti statisztika.

Hogyan kezelik az egyházi kisebbségeket a megszállott területen? Kassáról jön a hír, hogy az egyetlen megürt magyar elemi iskolából ez évben négy tanítónőt helyeztek el, anélkül azonban, hogy megüresedett állásuk betöltéséről gondoskodás történt volna. A hivatalos program ugyanis az, hogy a legkisebb mulasztás alapján a magyar tanítókat elbocsájtják, viszont helyükre újabb magyar tanítókat nem alkalmaznak. — Mult év december havában tartotta a királyhágómelléki egyházkerület évi közgyűlését, ahol is többek között a következő vallási gravamenekről tettek jelentést: Egyes városi előjárók a hivatalos román ünnepeken kívül további oláh ünnepeket is elrendelnek, viszont a kisebbségi református egyház nagy ünnepeit nem respektálják. Törvényes intézkedésekkel szemben egyes házasságoknál nem engedik meg a református fél jevára az egyezés megkötését; a református gyermekeket görög keleti templomba vezénylik, a ref. katonákat pedig görög keleti vallásórákra kényszerítik; az énekes könyvekből nemcsak a himnuszt és szózatot tépték ki, de a „Térj magadhoz drága Sion” című gályarab éneket is. Ugyancsak oláh megszállott területről kapjuk a hírt, amely szerint Nagy Károlyt, az erdélyi egyházkerület püspökét felszólították, hogy a magyar református püspök

cím helyett ezentúl használja az oláh református püspök címet. Természetes, a püspök válasza elutasító volt.

Hírek az evangélikusoknál.

Istentiszteletek sorrendje. 1925. január 25-én reggel 8 órakor a kerületi börtönben, délelőtt 10 órakor a templomban prédikál Tátrai Károly. Reggel 8—9-ig vasárnapi iskola az elemi iskolás fiúk és leányok számára az ev. elemi iskolában, 9—10 ig egyházi ének és bibliaóra a templomban a középiskolás fiúk és leányok számára.

Az evangélikus egyház elemi iskolájának kerítését kétmillió korona költséggel kijavította. A Winkler-cég a faanyagot, a Bruckner-cég a vasanyagot szolgáltatta az egyház segítségére.

Az evangélikus egyház presbitériuma január 6-án ülést tartott, amelyen kimondta, hogy a templom fűtésének, a menyezeti elkészítésének, az oltár és kárpát kijavításának és egy új orgona beszerzésének kérdését állandóan napi rendben tartja. Az egyháztanács magáéva tette az arany koronás egyházi adózásra való áttérést. Elhatározta, hogy a presbiterek száma a tavaszi általános tisztújítás alkalmával 12-ről 18-ra fel emeltek.

Forgácsok.

A királykérdés.

Andrássy Gyula, a magyar Habsburg-pártiak vezére legutóbbi politikai megnyilatkozásával hajánál fogva rángatta elő a királykérdést s kijelentette, hogy rend és nyugalom, de ezeréves Magyarország is csak úgy lesz újból, ha a magyar trónra visszakerülnek a Habsburgok, vagyis az általa ma is törvényesnek vallott király: Habsburg Ottó. Hogy a rend és nyugalom és az ezeréves Magyarország hogyan nézne ki, azt egy másik oldalról megvilágítja az osztrák Habsburg-párt vezérének, Wolff ezredesnek az osztrák és magyar legitimisták közötti állítólagos megállapodásokkal kapcsolatos nyilatkozata: „A jelentések nem felelnek meg a valóságnak. Az osztrák és magyar legitimisták közötti konkrét összeköttetés egyáltalában csak a következő feltételek mellett volna lehetséges: 1. Magyarország a Habsburg-ház jövőben történendő restaurációja esetén az új dunai monarchiában lemond Ausztriával, Csehországgal és Horvátországgal szemben az 1918. év előtti állapot szerinti elsőbbségéről. 2. A magyar főnemesei klikk uralmát végérvényesen meg kell szüntetni és ezután úgy Ausztriában, mint Magyarországon kifejezésre kell jutnia az esetleg megszületendő monarchia demokratikus jellegének.”

Mit jelent ez a nyilatkozat? Egyszerűen azt, hogy Ausztriával, Csehországgal és Horvátországgal szemben mondjunk le Nyugatmagyarországról, a Felvidékről és Délmagyarországról s ennek fejében megkaphatjuk királyunknak újból a Habsburgokat. Vajjon melyik magyar kér ebből?

A „szentévi“ zarándoklat egy német katolikus püspök megítélésének tükrében.

Az 1924. év karácsonyával a római egyház a legutóbbi huszonöt évi periódus elteltével újból belépett az ugynevezett „szent év“-be. Megnyit a pápai aranykalapács ütésére a római Szent Péter templom 25 éve befallazott egyik kapuja, megnyílt azért, hogy az 1925 évben a hívek százezrei és milliói messze földről odazarándokolván álljenek rajta és bűneikre kapjanak teljes bocsánatot. A római egyháznak már csak demonstratív szempontból is érdeke, hogy ennek a zarándoklásnak minél nagyobb tömeg hódoljon be. Minden országba, minden püspöknek rendeletet küldtek a zarándoklás megszervezésére és a zarándoklás céljaira való gyűjtésre. Amin a „Christliche Welt“ című német keresztyén napilap írja, a rottenburgi katolikus püspök visszautasította a zarándoklás megszervezéséről szóló rendeletet és pedig nem hitbéli közönyből, hanem józan nemzeti megfontolásból kifolyólag. Megtiltotta hogy kerületében a zarándoklásokra felhívják a híveket mert szorinte a német nég jelenlegi nyomoruságos helyzetében nem engedheti meg magának egy Rómába való utazás — legyen az bár zarándoklás is — fényűzését.

Irodalom — Művészet.

Mit olvassunk?

(Folytatás II.)

Hogy Kuyper említett művét teljesen megérthessük, tudnunk kell életének legfőbb mozzanatait, munkálkodása irányát, törekvéseinek indítékait, azt, hogy vajjon milyenek életideáljai és hogy hirdetett eszményei miképpen viszonylanak életéhez. Ezen kérdéseket s ehhez hasonlókat minden íróval szemben fel kellene vetnünk, kinek munkája kezünkbe kerül. Legtöbb esetben nem vennők kezünkbe a divatos s mindenkítől ajánlott újdonságot, ha tudnók mindezeket az íróról s benső világáról. Ha tudnók előre, ha tisztán látnók, hogy minő hatást gyakorolnak ránk az egyes művek, igen meggondolnók mit érdemesünk szívünkbe fogadásra, avagy pusztán időöltésre is. A szenny és ponyvairodalom termékeit nem üldözi semminémű hatalom, a hitetlenség, erkörcstelenség konkolyát nem irtja a felsőség, pedig ezek az okai azon szégyenleletes, vagy döbbenetes tetteknek, melyektől elborzadunk. — Ki mit csodál, ahhoz igyekszik hozzáadni a lelke. Egyik belenő az álomvilágba, másik sötétlátásúvá lesz, a harmadiknak semmi se lesz szent — mert ilyenek olvasmányai.

Azon világ azonban, amit Kuyper feltár számunkra, más. A magasságnak, végtelen látásnak, új életforrásoknak világa, mely a lélek minden erőit növekedésbe hozza. Az ő világa az élet próbáját hősiiesen állotta ki, mert egy megdönthetetlen sziklára épült, örök fundamentumra helyezkedett, az, Istenre. Az Isten volt az, kinek üzenetét hordozta Kuyper, ki a maga végtelen nagyságának, erejé-

nek, bölcsességének egy darabját tükröztette benne. Kuyper engedelmes eszköze, tükrözője volt ennek a Fényforrásnak. Kezdve ifjúságának azon korától, melyben a szülői szónak engedve, a sok szeretettel eltervelt tengerészi pálya helyett a lelkészi választja a paplót, egészen utolsó pillanatáig fokozódó világossággal látja Isten nagyságos dolgait, erősödő szenvedelemmel küzd mennyei királynak diadaláért. Ha kell szószerűen, napilapok hátsólapjain, a parlamentben, egyházi közéletben. Ha kell tiltakozással, támadással, egyetlenséggel, vagy szakadással, állammal vagy anélkül, történeti egyházzal vagy annak ellenére . . .

Egy vezérgondolata van, mit pályája kezdetén élt át döntő élményben: Isten számára az üdvösséget, életteljességet a testté lett Igében adja, ehhez pedig a kálvinizmus jutott legközelebb s a kálvinizmus az a világszemlélet és életforma, melyben megélhetjük üdvösségünket s megvalósíthatjuk Isten kötelező életparancsait. Ez az alapélmény viszi a kálvinizmus megújítására s új hatalmas fellendítésére, a ref. felekezeti vallásoktatás reformálására, szabad, tiszta kálvinizmuson alapuló független egyetem létesítésére, a kálvinista, forradalomellenes demokrácia uralomra juttatására, ifjúsági egyletek, ker. munkásszövevények felvirágoztatására. Az a világos látás, célegyenest törekvő lendület, kálvini vasakarát, megalkuvásra nem hajló szilárdság, Istenben élő, belőle ujló hit tette őt a szerény lelkészt képviselővé, pártvezérré, koalíció szervezővé, majd a miniszterelnöki székbe, sőt ami csodálatos egy lelkész karrierjében: újságírók egyesülete elnökévé.

Istenben élő hite által nyer erőt, újabb és újabb ihletést azon páratlan irodalmi munkásságra is, mely őt 60 darab, közel 100 kötet mű, 120 on fölüli előadás, felolvasás, folyóiratcikk alkotására, egy egyházi folyóirat s egy politikai napilap folytonos szellemi vezérlésére képesítette. Kortársai méltán mondhatták róla: Hollandiának egész a 19 században nem volt ily sokoldalú vezére, akinek hatása a nép éle ének minden területére oly mértékben terjedt volna ki, mint az övé. 70-ik születése napján legádázabb ellenfelei is meghódoltak nagysága előtt s egyik lap így ír róla: úgy áll előttünk dr. Kuyper 70 ik születése napján, mint az erőnek rendkívüli képviselője, mint egyházalapító, koalíciószervező és demagog, Apostol, szónok, poétikus és zornalista, pártvezér, teológus, irodalmár és stílista; mint mindenkinél népszerűbb játékos a néplélek zongoráján, mint causeur, charmeur és maró polemista . . . csodálatos világsszellem . . . Semper Dominus". Mindig ur, mert ura a seregeknek Ura volt Az őbenne megjelent isteni erő, élethatalom csodákat teremtett, serege nem fogy, hatalma diadalmas lesz ott, hol a lelkekben megvan az a hívő odaadás, alázatos engedelmisség, mindhalálig való hűség, ami benne megvolt 1837 október 29 (d), 1920. november 8-ig. Élete nyereség nemcsak az elvi kálvinizmusnak, hanem mindnyajunknak, kik

a közös hitben gyarapodni, Isten világmegdicsőítő munkájában résztvenni akarunk gyermeki hálával.

Áttérve „A kálvinizmus és a történelem“ című előadásra, kövessük az ő megkapó, mindig mélységben és magasságban hitben tartozó gondolatmenetét. A kálvinista név két országban: Magyar- és Franciaországban leginkább szektárius, szakadár értelemben használatos. Nálunk különösen a katolikus hitvitázók szeretik használni ezen elnevezést, annak kifejezésére, hogy mi nem is vagyunk keresztények, nekünk Krisztushoz nincs is közünk, a mi vallásunk egy ember találmánya, a Kálviné. Szinte a pogányokkal helyez egy sorba a bennünk legnagyobb ellenségeit látó katolikus gyűlölet, de ez nem vesz el a mi igazságunkból semmit. Franciaországban a kálvinista név nem annyira a vallási, mint inkább a nemzeti szellemmel ellentétben állónak mondott reformátusoknak gunyveve volt s ma is az. Hogy ez is mily tévedés s mily meglepésztése a forradalmi istenellenes irányzatnak, arról nem is beszélünk.

A kálvinizmus ezen merő külsőleges használata a lényegét nem érinti. Hitvallási értelemben kálvinista az, aki a predestináció, az elrendelés tanának határozott híve. Ily értelmezésű használata a szónak bizonyos dogmatikai korlátozottsággal akar megbélyegezni bennünket, de vállaljuk e tan megnyugtató erejéért. A kálvinista név harmadik elnevezése megtalálható némely lap tiszta és methodista egyház címében, mint ilyen egyházilag megkülönböztető elnevezés teljességgel ellenkezik a kálvinizmus s Kálvin szellemével. Ezen elnevezéseken kívül előfordul még a kálvinista név, mint tudományos elnevezés, történeti, filozófiai és politikai vonatkozásban. Történetileg a reformáció azon folyam-medrért jelöli, mely sem lutheri, sem anabaptista, sem szociniánus nem volt, hanem a Kálvin muttatta irányban haladt. Politikailag azon mozgalmat jelenti, mely a különböző országokban a népszabadságokat biztosította; Alkotmányos értelemben azon életirányzatot jelenti, mely a saját életelvéből az emberi élet s gondolkodás számára külön, sajátos életformát fejtett ki, amely Nyugat-Európa, Észak-Amerika s Dél-Afrika népeire vonatkozik. Ennek az élet minden mozzanatára feleletet adó egységes rendszernek viszonyát szembe kell állítanunk a hasonló igénnyel fellépő rendszerekkel, hogy megbizonyosodhassunk történeti hivatásáról, illetve felsőbbbségéről. Ily egyetemes igényű vallási rendszernek a paganizmus (pogányság), izlámizmus (mohamedán vallás), romanizmus (katolikus vallás) s a protestantizmus, melynek hivatott, határozott, egységes képviselője csak a kálvinizmus lehet. Ezen rendszerekkel s a ma materialista (anyageivi) bölcséletével szemben ott áll az élet három alapviszonya: 1. viszonyunk Istenhez. 2. viszonyunk az emberhez. 3. viszonyunk a világhoz. Vizsgáljuk meg ezért mindenik felfogásnak ezen három döntő problémáival való viszonyait. I. E.

(Folytatása következik.)

— Családi kör. —

Az imádság mint uralkodó vágy.

Nyolcadik hét. II. *Annakokért hasonlatos a mennyeknek országa a királyhoz, aki szdmot akar vetni az ő szolgáival. Mikor pedig szdmot kezde vetni, hozának eléje egyet, aki tízezer talentummal vala adós . . . Az ur pedig megszdván azt a szolgát, elbocsdtá őt és adósdgát is elengedte neki. Kimenvén pedig az a szolga találkozik egyvel az ő szolgatársai közül, aki száz dénárral vala néki adós és megragadvn azt, főtogatja vala, mondván: Fizesd meg nékem, amivel tartozol. Leborulván azért az ő szolgatársa az ő lábál elé, könyörög vala néki, mondván: Légy türellemmel hozzám és mindent megfizetek neked. De ő nem akar, hanem elmenvén, börtönbe veté őt, mignem megfizeti, amivel tartozik. Látván pedig az ő szolgatársai, amik történtek vala, feletébb megszomorodának és elmenvén, mindent megjelentének az ő uroknak, amik történtek vala. Akkor előhivatván őt az ő ura, monda néki: Gonosz szolga, minden adósdgodat elengedtem neked, mivelhogy könyörögtél nekem. Nem kellett volna-e néked is könyörülnöd a te szolgatársadon, amiképen én is könyörültem terajtd? És megharagudván az ő ura, átadta őt a hóhérok kezébe mignem megfizeti mind, amivel tartozik. Eképen cselekszik az én mennyei Atyám is veletek, ha szívetekben meg nem bocsdtjátok ki-ki az ő atyjafidnak, az ő vételket. Mt. 18: 23—24 és 27—35 v.*

Imádságaink kétszínűsége nyilvánvalólag kitűnik sokszor, amikor bűnbocsánatért imádkozunk. A bocsánat kérése lehet a világ legfeldülesebb dolga is; de az igaz bűnbánat tapasztalata a világ legmélyéresebb élménye. Abban a fiuban, aki valami rosszat tett, s azután szembekerül tetteinek következményeivel, felébredhet valami pillanatnyi megbánás, természetesen szeretné meg nem történni tenni a dolgot. De igazán szomorkodni a bűnért magáért, nem pedig a következményeiért; igazán érezni teltének szégyenét, úgy, hogy egynek érzi magát minden bűnössel és Baxter Richarddal együtt el tudná mondani, amikor egy gyilkost lát a vesztőhelyre menni: „Csak Istennek kegyelme az, hogy ott most nem Baxter Richard megy!” — milyen mélyreható lelki megrendülés kell ahhoz! Figyeld meg a bűnbánatnak azt a kifejezést, melyet Tagore, a bengáli költő ad a következő sorokban:

„Egyedül jöttem ki magányos helyemre. De ki jár nyomomban a néma sötétben?

Félreállok, hogy elkerüljem, de nem szabadulhatok meg tőle.

Lépteivel fölveri a porát mögöttem és hangos szavát hallalja, valahányszor megszólalok én.

Az én kicsi énem az, Uram, és nem ismer szégyent;

De én szégyenlem, hogy társaságában kell megjelennem Előttem”.

Aki ilyen őszintén szégyenli magát, az azzal az őszinte vággyal keresi a bűnbocsánatot és a megújulást, mely kéréseit valóságosokká fogja tenni és már önnön öntudatának élénksége miatt is lehetetlen lesz számára mások bűneivel szemben a meg nem bocsátó szeretetlenség. Oivasd el még egyszer a mai szentírásbeli szakaszt és figyeld meg, mint hangsúlyozza a Mester bűnbocsánatért való imádságainkban ezt az őszinteséget.

Oh szíveteknek vizsgálója, Te ismersz bennünket jobban, mint mi önmagunkat és látod bűneinket, melyeket épen bűnösségünk elrejt előlünk. De még a mi lelkiismeretünk is bizonyosságot tesz ellenünk, hogy gyakran elszunnyadunk a nekünk kijelölt őrhelyen; hogy nem járunk mindig szeretetben egymással szemben és alázatosságban Te előtted; és vonakodunk önmagunkat egészen odaáldozni a Te tökéletes akaratodnak, ami nélkül pedig nem feszítettünk meg együtt a Krisztussal és nem lehetünk részesek az Ő megváltásának. Oh tekints le töredelmünkre és emelj föl gyöngeségünkből és támadjon fel szívéinkben a Te napodnak hajnala és hozzon nekünk gyógyulást, erőt és örömet. Napról-napra hadd növekedjünk hitben, önmegtartódságban, szeretetben, mennyei lelkiületben. És egykor fogadj be örökre megváltottaidnak nagy seregébe. Amen. — Martinexu J. (1805—1900).

Szerkesztői üzenetek

Dr V. J. Bpest. Jókivánságaidat viszonzom, illetőleg viszonzozzuk. A verset köszönjük; sajnos, hogy az újévi számban kivánságod szerint nem közölhetük, mert leveled érkezősekor a tárcarovatot illetőleg már egy más ígért költőt. Mások és gyakrabban is keress fel bennünket.

Gy. E. kőbányai ref. presbiter. Dezzki hívek. „Utóhangok a körkérdéshez” című közleményre szóló válaszukat megkaplam. Engedjék meg azonban, hogy közlésüktől eltekinthessek. Hiszen, amint olvashatták, a „jó református” feleletével magam sem foglalkoztam bővebben és hogy mégis megjelentem, annak egyedüli oka volt az a felfogásom, hogy körkérdéssel kapcsolatban nem csak a kellemes de a kellemetlen („éppen személyes tekintetben”) válaszokat egyaránt közölni kell. Megértem felháborodásukat, de nem akarom, hogy ennek nyomán az egykori békétlenkedés kihült kovait egyesek tovább csiholják. Hiszen velem együtt önöknek is bizonyára az a mindennapi imádságuk, hogy végre egyek legyünk Abban, aki a fő: a Krisztusban. Helyesen jegyzik meg, hogy minden keresztyén lélek, mielőtt támadna és vádolna, önmagát mérje meg, önmagát fűrössze meg a Bethesda tavának gyógyító vizében. Helyesen jegyzik meg, hogy Isten házában burgó gyakorlása nem földi személyektől függ, mert oda egyedül Isten szavát hallgatni megyünk és ezzel zárjuk is le ezt a kérdést. Nem tagadom, ragaszkodásukról bizonykodó levelük jól esett s azon sokaknak személyes kijelentése is, akik önkökhöz hasonlóan a vélt sérelmet reparálni óhajtották. Én azonban ezekkel szemben is ép úgy, mint önökkel szemben, a reparáció egyetlen útját és módját abban találtam, hogy kezüket melegen megszorítottam és fölük bucsut vettem azzal a kijelentéssel, hogy a mi kötelességünk munkálkodni az Ur kertjében oly erővel és képességekkel, amilyenekkel megajándékozattunk. A többi nem ránk tartozik. A távolba is csak ezt üzenhetem. Béke velünk.

Felelős kiadó a szegedi ref. egyházköz ség nevében: Bakó László lelkész.